

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA—JURISPRUDENȚA—LEGISLAȚIUNE—ECONOMIE POLITICĂ—FINANȚE—SOCIOLOGIE

Director: **DEM. I. DOBRESCU**
Președintele Uniunii Avocaților din România

COMITETUL DE REDACȚIE:

TR. ALEXANDRESCU Avocat. Fost Magistrat Pro- decanul Baroului de Ilfov	ALEX. CERBAN Profesor la Facultatea de Drept, București	IOSEF G. COHEN Avocat	GR. CONDURATU Fost Consilier la C. de Apel București, Avocat	N. JAC CONSTANTINESCU Președinte la Curtea de Apel din București
RÉNÉ DEMOGUE Profesor la Facultatea de Drept din Paris	V. DONGROZ Confer. la Facult. de Drept din Buc. Avocat	CONSTANT IONESCU Avocat, al Statului. Doctor și Laurent în Drept Paris	ALFRED JUVARA Profesor Universitar Avocat	Dr. ȘT. LADAY Membru în Consiliul Legislativ
C. SIPSOM Profesor la Facultatea de Drept, București	C. STOEANOVICI Dr. în Drept din Paris Avocat	GR. TRANCU-IAȘI Fost Ministru al Muncii Avocat	P. VASILESCU Profesor Universitar Avocat	AL. VELESCU Dr. în drept din Buc Avocat
				ALBERT WAHL Profesor la Facultatea de Drept din Paris

Secretar de redacție: **E. C. DECUSARĂ**, Dr. în Drept din Paris. Directorul Statisticii Judiciare.

Membrii corespondenți pentru Paris: **EDOUARD LEVY** și **SILVIU KRAINIC**, D-ri în Drept, Avocați, Paris.

Membru corespondent pentru Polonia: **EMIL ST. RAPPAPORT**, Președinte la Curtea de Casație din Varșovia.

ABONAMENTUL:

Un an p. B-ci, Case com., Autorit.	1400 lei
„ Avocați	1000 „
„ Magistrați	800 „
6 luni prețul de sus pe jumătate	

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMÂNĂ

In lunile Iulie și August

Apare odată la două săptămâni

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția și Administrația

București Strada Artei No. 5

Lângă Palatul Justiției

TELEFON 13/29

S U M A R

— *Observațiuni asupra Anteproiectului Codului comercial*, de Gr. L. Trancu-Iași, fost ministru;
— *Anteproiectul Codului Comercial*. Analiza critică, de Prof. D. Gălășescu-Pyk;

JURISPRUDENȚE :

— Trib. Ilfov s. IV: *Dumitru Popescu zis Victor Popovici* (Deținut preventiv care a lucrat în timpul prevenției. Scăderea prevenției din pedeapsă. Dacă pe cale de contestație se poate admite? Art. 41 al. II legea penitenciarelor și 400 Pr. civilă), cu o *Notă* de Vintilă Dongoroz.

A apărut: **ANTEPROIECTUL CODULUI COMERCIAL** elaborat de Consiliul Legislativ. Volumul având 190 pag. cuprinde 797 articole.

Prețul 100 lei. — De vânzare la Consiliul Legislativ și la „Curierul Judiciar”.

După 15 Februarie va apare în Editura „Curierul Judiciar” un volum circa 450 pag. care va cuprinde critica acestui ante-proiect datorită mai multor specialiști în materie.

A apărut Vol. X **BIBLIOTECA MARELOR PROCESE** care cuprinde procesul **Arabela Armășescu-Stravolca**: Drama din Strada Precupeții-Noi No. 25, moartea avocatului Nicu Urseanu, Vol. are 204 pag. cuprinzând toate actele de instrucțiune. Actul de acuzare și emoționantele pledoarii ale avocaților. Rechizitorul d-lui Procuror General.
Prețul 100 lei iar ediția lux pe velină 140 lei.

Anunțăm pe abonații noștri, rămași în întârziere cu plata abonamentelor, că nu li se poate servi *Tabla de materii* pe 1930, ce a apărut, și al cărei preț este tot de 100 lei, ca și a celor din anii trecuți, *dacă nu se pun la corect cu plata abonamentului datorat*. Avem și noi obligațiuni de îndeplinit și suntem puși într-o situație foarte neplăcută din cauza acestor întârzieri de plăți.

OBSERVAȚIUNI

asupra

ANTE PROIECTULUI CODULUI COMERCIAL

III, *Jurnalul*. — Vom examina textul articolului 42 cu privire la registrul *jurnal*.

E necesar să punem față în față cele două texte:

Codul existent

Orice comerciant este dator ca în registrul jurnal să înscrie

pe fiecare zi ce are să ia și ce are să dea,

operațiunile comerțului său.

Convențiunile,

acceptațiunile sau girurile efectelor comerciale,

și în general tot ce primește

și plătește sub orice titlu,

trecând la fiecare sfârșit de lună și sumele întrebuintate pentru cheltuelile casei sale.

Ante Proiectul

Ori ce comerciant este obligat să înscrie

în fiecare zi în registrul jurnal

operațiunile comerțului său.

Convențiunile,

Acceptările sau girurile titlurilor de credit

și în general tot ce primește

sau plătește sub orice titlu, cu referire la documentele justificative,

trecând la fiecare sfârșit de lună și sumele întrebuintate pentru cheltuelile casei sale.

Din paralela aceasta se poate vedea diferența între noul text propus și legea în vigoare.

Să examinăm dispozițiunile mai principale:

1. „In fiecare zi”? În ante-proiectul codului italian din 1925 (art. 32) din moment ce *Jurnalul* nu e impus ca registru obligator să scrie pur și simplu: Inregistrările trebuie să se efectueze după normele unei *Contabilități ordonate* cu referire la documentele care le justifică.

În sistemul nostru s'a adoptat „cu referire la docu-

mente" cuvintele acestea sunt rău plasate și nu destul de clar.

Trebuia spus din capul locului că operațiunile în registrul jurnal trebuie înscrise „pe bază de documente comerciale”.

În vechiul nostru text s'a tradus art. 21 cod. com. italian „giorno per giorno” în „pe fiecare zi”.

Deja pe fiecare zi se interpreta că operațiunea trebuia înscrisă chiar în ziua efectuării ei. De aceea autorii cari s'au ocupat de problema aceasta spun:

„Cuvintele pe care le întrebunțează legiuitorul în art. 23 nu trebuiesc interpretate într'un mod judaic. În adevăr, de multe ori în comerț, operațiunile cari se constată regulat în străță, nu se trec imediat, pe fiecare zi, în registrul jurnal. Se poate strecura o săptămână, două sau trei, și apoi să fie trecute din străță în jurnal”. Și mai departe:

„Legiuitorul înțelege prin cuvinte pe fiecare zi, traducțiunea greșită a textului italian „Zi cu zi” și poate reminescență involuntară a inexactei expresiuni a codului abrogat (art. 7), ca să se treacă în ordine zi după zi și articol după articol operațiunile săvârșite (1).

Ca să ne dăm seama ce puțină importanță s'a acordat acestui text trebuie să punem în evidență că în documentatul articol *Comercianții în ante proiectul codului comercial* datorat d-lui Paul I. Demetrescu și apărut recent în Buletinul Uniunii Camerelor de Comerț și Industrie (2), se pune la pag. 1146: „Operațiunile comerțului vor fi trecute ca și după sistemul codului comercial în vigoare zi cu zi”.

Mai sever cu textul actualului cod a fost M. A. Dumitrescu. Citând textul cod. com. francez: „Tout commerçant est tenu d'avoir un livre qui present „jour par jour” adaugă: La noi comerciantul e dator să înscrie pe fiecare zi. Evident că asemenea cerințe ale legiuitorului nostru nu pot fi luate în serios și față cu redacțiunea naivă a articolului etc. (3).

Adaosul chiar făcut în anteproiect (art. 42): „Când o întreprindere comercială, din cauza întinderii operațiunilor sale întrebunțează un sistem mecanic sau mixt pentru încheerea operațiunilor contabile, ele vor fi trecute în forma și timpul necesar aplicării acestui sistem.

Intențiile pot fi minunate, dar suntem departe de a fi în domeniul clarității.

Întâi: Încheerea operațiunilor contabile! Se naște confuzie. De ce nu pur și simplu operațiuni contabile.

Și apoi sistemul *mecanic sau mixt*? Nu însă asupra acestora vreau să insist, ci asupra deosebirei pe care autorii o fac între înregistrări în fiecare zi (paria 1-a art. 42) și timpul necesar aplicării sistemului *mecanic sau mixt*!

Din moment ce se aplică principiul actualului cod, trebuie pur și simplu rectificată eroarea traducerei. Să rămâie „zi după zi”, „giorno per giorno”.

2) *Operațiunile civile trebuie înscrise?* În textul nostru actual se spune *Sub orice titlu*. S'a menținut și în ante proiect. Când la 1887 s'a tradus Codul nostru comercial după cel italian s'a suprimat din textul italian cuvintele „civile 5 comerciale” adică nu s'a mai spus ca în Codul italian sub orice *titlu sau comercial*.

1) Grigore V. Maniu, Dreptul Comercial vol. I, București 1895.

2) Vezi anul V No. 12 din Decembrie 1930.

3) M. A. Dumitrescu, Manual de Drept Comercial.

Unii comentatori ai Codului nostru de comerț ca de exemplu Gr. Maniu spune la pag. 82 vol. I: „Chiar operațiunile civile care interesează averea comerciantului; o foaie de zestre, o donațiune, cumpărarea unei case sau a unei moșii, etc. vor trebui să fie înscrise în registrul jurnal”.

Comentatorii Codului italian (4) spun:

Jurnalul e *cronica* tuturor operațiunilor active și pasive, pe bani gata și pe termen, pe care comerciantului le face zi cu zi, operațiuni *Comerciale și Civile*, care au influență și *repercusiuni asupra patrimoniului* său (5).

În sprijinul acestei păreri e citată jurisprudența Curții de Apel din Florența (6).

„Comerciantul trebuind să răspundă pentru obligațiunile sale, nu numai cu activul *aziendei* comerciale, dar cu tot patrimoniul său, operațiunile *comerciale* nu pot fi despărțite de cele civile, întrucât comerciantul ar putea ca prin *operațiunile civile* să micșoreze sau să distrugă cu totul *activul aziendei comerciale*”.

La noi nereproducându-se cuvintele comerciale și civile, a dat naștere la controversă și mai cu seamă la nedumerire în viața practică. Sunt autori ca M. A. Dumitrescu, părtași ai ideii că operațiunile civile, supt regimul actualului text al Dreptului Comercial, trebuie să fie înscrise în jurnal:

„Prin urmare — spune M. A. Dumitrescu (7) — vor trebui înscrise în jurnal, nu numai contractele de caracter comercial, dar și cele de caracter civil, cari ar fi de natură a influența în mod direct *starea materială a comerciantului*, cum ar fi de ex: primirea sau constituirea de zestre, cumpărarea sau vânzarea de imobile, donațiuni, succesiuni.

E util să fie cunoscute aceste fapte, căci ele se resfrâng asupra Comerțului”.

Pun la îndemâna Consiliului legislativ pentru ziua când se va face redacția definitivă a Codului de comerț, părerea exprimată de Secțiile Corpului de *experti contabili* (8) cu privire la registrele comerciale.

Din răspunsurile primite la ancheta întreprinsă în vederea modificării Codului de comerț reese o unanimitate de păreri pentru fixarea prin lege a registrelor obligatorii, unele secțiuni cerând să se adauge la cele de astăzi și registrul *Maestru*, iar altele „*Registrul Cassa*”.

În ceea ce privește trecerea operațiunilor, majoritatea secțiunilor cred că este de ajuns o dispoziție generală *larg cuprinzătoare, explicate cel mult printr'o enumerare informativă a operațiunilor cari trebuie înregistrate*.

Toate secțiunile au fost de acord că *operațiunile civile* să nu fie trecute în registrul, dar în inventar, într'un post separat, să se treacă la firmele *individuale*, în *comandită* și *nume colectiv* și *averea personală*.

Ante proiectul ar trebui să spuie limpede dacă în redactarea actualului text înțelege înregistrarea *operațiunilor civile* în jurnal. Să nu uităm că sunt entități

4) Vezi Prof. Leone Bolaffio, Degli atti di Comercio, Torino 1914, ed. 4-a.

5) *Dei libri di Commercio*, Leone Bolaffio, Coment. art. 21—26 cod. com., op. cit.

6) *Annali*, 6 Sept. 1897.

7) Op. cit. pag. 28.

8) A se vedea al IV-lea Congres al Corpului ținut la Constanța în 1929 (Corpul Contabililor *experti și autorizați*, București 1929).

în care răspunderea întreprinzătorului e *nemărginită* și *solidară*.

3) *Girurile titlurilor de credit*. — În codul actual e vorba de girurile *efectelor comerciale*.

De ce numai titlurilor de credit? Adică atunci când comerciantul girează un *conesament* sau o *recipisă-warrant* nu trebuie înscris în registru? Să lăsăm ca să se discute dacă aceste acte sunt titluri de credit sau documente de transport?

„Giruri“ ar cuprinde și efectele și conesamentele și recipisele și alte titluri.

4) *Cheltuelile personale*. — Ante proiectul repetă sistemul actual: înscrierea la *fiecare sfârșit de lună*.

M. A. Dumitrescu spune: aci legea se mulțumește cu o *cifra lunară*, trecută în bloc, nu cere cifre zilnice cu detalii (9).

Lăsând înscrierea la finele lunii, dăm noi posibilități negustorului să-și falsifice *soldul de cassa*.

S'ar putea înscrie *cheltuelile personale* treptat cu ridicarea lor.

Importanța cheltuelilor personale trecute în jurnal apare mai des în caz de *băncrută* (10) (art. 876 din cod. comercial).

5) *Sistemul o contabilitate*. — La registrul Jurnal, baza contabilității, nu se vorbește de sistemul contabilității după care comerciantul trebuie să înscrie operațiunile sale.

[Raspunzând la ancheta întreprinsă de Corpul contabililor unele secțiuni au cerut ca să se prevadă *obligativitatea partidei duble* pentru întreprinderile mari sau cel puțin *peniru Soc. pe acțiuni*.

Prin legea contabilității publice din anul 1929 s'a admis principiul partidei duble la Stat.

În proiectul italian se vorbește de „*ordinata contabilități*“.

La noi se lasă la voia întreprinzătorului.

Dacă s'ar fi făcut distincție între comercianți — de care vorbeam a începutul observațiilor mele — s'ar fi putut impune la întreprinderile la care le putem cere *toate registrele* să aplice sistemul *partidei duble*.

În privința aceasta comentatorii spun: „Legiuitorul nostru a lăsat pe comercianți liberi să adopte sistemul de contabilitate pe care îl cred mai nimerit: *partidă simplă, dublă, logismografie, etc.*“

La acest principiu al libertății, derogă legea burselor din 1881, care obligă pe agenții de schimb să ție contabilitate în *partidă dublă*. Noua lege promulgată la 9 Mai 1904, a înlăturat această dispoziție.

Sunt legislațiuni cari prevăd ținerea în *partidă dublă* de ex. Mexicul, de asemenea vechiul cod spaniol (11).

Cesare Vivante în *Trattato di Diritto Commerciale* (12) ne spune că metoda de contabilitate are o importanță cu totul *internă și administrativă* pentru aziendă, citând pe autorii care se ocupă de problema aceasta (Marghieri, Boistel, Lyon Caen et Renault, Thaller) adaogă

9) M. A. Dumitrescu, op. cit. pag. 290.

10) A se vedea și *Codice di Commercio Comentato*: Degli atti di Commercio, Commento del Prof. Leone Bolaffio, ed. 4-a art. 21—26 pag. 482.

11) M. A. Dumitrescu, Manual Drept Comercial pag. 291.

12) Vol. I, ed. III text original.

în note că asemenea chestiuni nu formează obiectul unei norme juridice.

În ceiace privește libertatea metodei de contabilitate citează pe Lassone, Pagani, Rosati, etc.

Contra opiniunii sale este *Veit Simon* (ed. 3, pag. 74, note) care insistă că în Italia este obligatorie *partida dublă*, întrucât e vorba de închiderea *inventarului* și a *Contului de Profit și Pierdere*. Vivante crede că argumentul nu e hotărâtor, această încheiere putându-se face și după sistemul partidei simple.

Sunt multe legislațiuni cari impun *partida dublă* (13).

Codul german, § 38 (art. 28 Cod. 1861) cere o *contabilitate regulată* și pentru că nu împiedică *partida simplă*, nu se face o vină comerciantului care a întrebuițat-o (Veit Simon pag. 71).

Thaller și Percerou în ultima ediție (8-a) ne vorbește la no. 198 și 199 de metoda *simplă* și *dublă* adaogând că imperfecțiunile contabilității simple sunt remediate de *partida dublă* care după imaginea unui negustor din Bruges din al XVI-lea veac, zice :

„*Fait poivre et gingembre debiteurs comme si c'étaient des hommes*“ (Vezi studiul la Leon Say în *Memoriile Acad. de Științe*, vol. XVI, 1885).

În ante proiectul Codului nostru s'ar părea, după o dispoziție dela art. 44 despre care vom vorbi: „în urmă se va stabili contul de *profit și pierdere* făcându-se *balanțarea*“ (?) că e vorba de *partidă dublă* întrebuițându-se cuvântul *balanțare*. Nu știu care-i rostul acestui cuvânt. Poate vroiă să se spuie *soldare*?

S'a acmis *partida dublă*, e vorba de bilanț cum era în vechiul text?

Când vom examina art. 44 din ante-proiect, vom vedea că așezarea aliniatelor la acest articol poate da naștere la confuziuni.

Mă refer la cele ce spuneam în „*Curierul Judiciar*“ No. 2 pe 1931 cu privire la facerea legilor, vorbind de *Ordonanțele lui D'Aguesseau*. După două sute de ani nu s'a schimbat nimic din texte. Ce-ar fi dacă prin claritatea viitorului cod am face la fel?

GR. L. TRANCU-IAȘI

ANTE-PROIECTUL CODULUI COMERCIAL

Analiza critică

I

Anteproiectul codului comercial, una dintre importante lucrări cu tendințe de unificare legislativă, este rezultatul unei îndelungate și neîntrerupte activități.

Alcătuirea sa a constituit dela 1926 până în prezent preocuparea zi de zi a membrilor Consiliului legislativ ce l'au semnat și i-au imprimat concepția lor despre elaborarea legislativă.

Aprecierea valorii sale trebuie făcută cu multă obiectivitate.

Precum istoricul în analiza și judecarea evenimentelor are îndatorirea de a înlătura orice idee precon-

13) Guatemala art. 25. Mexic art. 42. Nicaragua art. 34 luând exemplul vechiului Cod. Spaniol. Actualmente acest Cod (Art. 34) lasă libertatea înscrierii.

cepută, patimă sau bunavoință, apreciind faptele cu imparțialitate „sine ira et studio” tot așa se impune să procedeze și juristul ce voeste să se pronunțe asupra calității operei făurită de Consiliul legislativ.

El nu trebuie să țină seama nici de situația celor ce au contribuit realmente la alcătuirea sa, nici de relațiunile ce le-ar putea avea cu aceștia, nici de simpatiile sau antipatiile ce le-ar nutri față de ei.

Restabilesc necesitatea aplicării acestui principiu călăuzitor în analiza anteproiectului, fiindcă la noi de un răstimp el este neocotit de unii chiar în judecarea operelor juridice.

Valoarea lucrărilor este apreciată de aceștia după alte criterii. De aceea simple coduri adnotate, care fără îndoială că reprezintă muncă încordată și pricepere apreciabilă, devin opere de mare valoare științifică, iar lucrări importante trec neobservate.

Exemplele sunt numeroase:

Comisiunea, pentru a ajunge la înfăptuirea operei sale, a fost nevoită a consulta tot ceea ce s'a realizat în ultimul timp în celelalte state în direcțiunea dreptului comercial sub forma de coduri, legi speciale, proiecte sau anteproiecte.

Comisiunea nu a indicat isvoarele de inspirație. Dacă ar fi făcut-o ar fi ușurat munca migăloasă a cercetătorului pentru stabilirea lor.

Se găsesc în proiect instituțiuni sau dispozițiuni luate din legislația franceză, germană, elvețiană, poloneză, ungară, austriacă. Au fost puse la contribuție cele două proiecte de cod comercial italian, care, la rândul-le se inspirase din aceleași surse.

Aceasta denotă ca făuritorii săi au fost la curent cu tot ceea ce se produsese pe terenul legislativ.

Dacă ar fi fost cunoscut și ultimul proiect german relativ la societățile anonime și în comandită pe acțiuni „Entwurf eines Gesetzes über Aktiengesellschaften und Komanditgesellschaften auf Aktien”, ar fi fost influențați în bine de unele dispozițiuni acceptabile cuprinse în el.

Procedeul întrebuițat, de a se lua *urbi et orbi*, a avut la baza sa buna intenție de a se introduce și adapta în legislația noastră comercială cele mai recente inovații și mai desăvârșite dispozițiuni consacrate aiurea și poate și aceea de a se internaționaliza unele măsuri legislative.

Este sistemul recomandabil? Poate el să dea bune rezultate?

Ar părea că da, avându-se în vedere încercările de internaționalizare a dreptului făcute în secolul nostru, care este socotit de Alfredo Rocco acel al unității sale:

„Frederic Charles de Savigny a parlé de la vocation du dix-neuvième siècle pour la codification. Nous pourrions parler de la vocation du vingtième siècle pour l'unité du droit” (1).

Fără îndoială că fenomenele comerciale se manifestă, în parte, pretutindeni cam în același fel. Este cert că parte din dispozițiunile legale ale diferitelor state referitoare la ele prezintă multă asemănare.

Ele au repercusiuni unele asupra altora.

Tendința este chiar spre internaționalizarea sau uniformizarea unora dintre ele. În nici un alt domeniu al dreptului nu se manifestă mai mult ca în acel al dreptului comercial dorința de unificare a măsurilor legislative.

1) Alfredo Rocco, L'internationalisation du droit, Revue politique et parlementaire, 1928, 173.

Datorită acestei tendințe de unificare a dreptului în general și a celui comercial în particular, s'a efectuat întrecut unitatea internațională a măsurilor și grăutăților, uniunea postală universală, protecțiunea internațională a drepturilor de autor și de proprietate industrială, reglementarea identică a transporturilor pe căile ferate și a executării sentințelor arbitrale, iar în dreptul maritim a abordajului vaselor, asistenței, responsabilității proprietarilor de nave, privilegiilor și ipotecelor maritime, a contractelor de navlu și charte-partie.

Ea va duce și la înfăptuirea altor dispozițiuni uniforme.

La fiecare revizuire a codurilor de comerț de pretutindeni se manifestă influența legilor străine, făcându-se un pas mai departe către un drept uniform.

Transporturile pe apă și în special pe mare, titlurile la ordin, ordinele de plată vor fi reglementate, în codurile cele mai recente sau prin legi speciale, prin dispozițiuni comune.

Nu trebuiesc însă comise excese în această direcțiune. Să nu ne închipuim că tot dreptul comercial se poate internaționaliza.

Larnaude, unul dintre cei mai aprigi susținători ai unificării legislative, ajunge la această concluzie, cu ocazia alcătuirii proiectului de lege franco-italian relativ la obligațiuni.

„Sunt, fără îndoială, în legislația civilă și comercială părți care pot deveni uniforme între grupe de state, poate chiar între toate statele, cum susținea Condorcet”.

„Sunt părțile din codul civil, codul de comerț și legile care le modifică sau completează, ce se referă la raporturile contractuale dintre oameni.

„Trebuie precizată mai mult această idee. Dacă un drept uniform poate să se stabilească, chiar între țări diferite, în această materie, este datorită faptului ca ne găsim în prezența a ceea ce am propus a se numi, în diverse împrejurări de la începutul colaborării comisiunii franco-italiene pentru revizuirea în comun a codurilor, *dreptul afacerilor (le droit des affaires)*”.

„Expresiunea întrebuițată este, o recunosc, puțin juridică, aparținând limbajului curent, dar indică minunat obiectul propriu al tuturor dispozițiunilor ce se raportă la obligațiuni în general, la contracte și la toate materiile ce gravitează în jurul acestei legislații foarte specială și foarte generală în același timp”.

„Sunt însă alte părți ce vor rezista încă multă vreme, dacă vor ceda vreodată internaționalizării” (2).

Chiar părțile ce păreau mai ușor de unificat întâmpina mari dificultăți.

Codul obligațiunilor și al contractelor, operă a comisiunii franco-italiene, a rămas și pare că e sortit a rămâne un simplu proiect.

Severe critici au fost formulate contra sa de doctrinari italieni (3).

Același lucru s'a întâmplat cu unificarea dispozițiunilor relative la dreptul cambial.

„E o parte a dreptului comercial pe care, de nenu-

2) Larnaude, Rapport sur l'unification législative entre la France et l'Italie, p. 69—70.

3) Emilio Betti, Sul progetto di un codice italo-francese delle obbligazioni e dei contratti, Riv. del dir. com. 1930. I. 184, Idem Il progetto di un codice italo-francese, ibidem, 1929. I. 665.

mărași ani, prin lucrări doctrinare, congresele internaționale, Societatea națiunilor de la crearea ei, se forțează a o internaționaliza, mai precis a o unifica. Este aceea relativă la câmbii. E un contract comercial foarte uzitat în raporturile dintre persoane de naționalitate diferită, a căruia unificare s'a încercat mai înainte de crearea Uniunii legislative.

Până în prezent nu s'a ajuns la nici un rezultat (4).

Larnaude scria aceste rânduri în anul 1928.

În 1930 juriștii au căzut de acord, la Geneva, asupra textelor pentru unificarea legislațiilor de tip continental relative la câmbii. Convențiunea a fost semnată de reprezentanții a douăzeci și șase de state.

Nu se știe însă care-i va fi soarta, căci s'a făcut constatarea că multe convențiuni admise la Geneva au rămas neratificate din partea statelor ce au luat parte la alcătuirea lor (5).

Aceasta fiind părerea dominantă înseamnă că procedeul întreprins e greșit.

Dacă în alcătuirea unei legislații nu trebuie să se ridice un zid chinezesc între ea și celelalte stăine, nu urmează a se cădea în cealaltă extremitate de a se lua din toate părțile și orice.

Tendință de unificare? Da, dar aceasta nu se face luându-se, imitându-se dispozițiunile particulare găsite în fiecare țară, ci acele comune ce tind a fi adoptate toate legiurile.

În afară de aceasta o instituție sau o măsură legislativă poate să dea rezultate bune într-o țară și să aibe cele mai rele urmări în alta.

Ilustrația cea mai desăvârșită a acestei constatări ne-o oferă rezultatele realizate prin introducerea concordatului preventiv în timpurile cele mai critice, din punct de vedere economic-moral prin care trece țara noastră.

Sunt fenomene comerciale similare, dar și deosebite.

Sunt condițiuni economice ce diferă de la un stat la altul. Într'unul abundă capitalul, într'altul el se găsește mai cu greutate. În țară comerțul e reprezentat prin elemente străine, cu o mentalitate ciudată relativă la îndeplinirea obligațiilor comerciale, în alta nu. Într'una nivelul intelectual și moral e mai ridicat, într'alta mai scăzut.

În sfârșit tendințele de apărare a bogățiilor unui stat din partea celorlalte nu se manifestă cu aceeași intensitate pretutindeni.

Iată câteva situațiuni diferite ce impun introducerea unor măsuri deosebite.

Statul nostru își are nevoile sale și comerțul practicat între frontierele sale pe ale lui. De acestea s'a ținut seama în parte numai. Ele trebuiau să treacă pe primul plan cu ocazia alcătuirii proiectului.

Așa a procedat comisiunea regală din Italia, în 1925.

„Dacă comisiunea s'a preocupat de ameliorările pe care știința și practica celorlalte țări le-au introdus în legislația comercială, s'a ținut însă seama tot atât de mult de suggerările ce ne-au fost transmise de instituțiile publice și private ce reprezintă comerțul italian.

4) Larnaude, op. loc. cit.; Albert Chéron, L'Unification en matière de chèque, Bulletin de la société de législation comparée, Septembre, 1929; Julien Bonnacase, Préface à l'ouvrage de J. François, La propriété de la provision en matière de lettre de change, p. VIII și urm.

5) Georges Scelle, La XI assemblée de la Société des Nations, Revue politique et parlementaire, 1930, 381.

Marile companii industriale și financiare, colegiile și sindicatele profesionale, institutele de credit, organizațiile comerciale au fost, prin propunerile lor, colaboratorii prețioși și ascultați ai operei reformatoare și, fără preocupare de școală, s'a ținut seama de observațiunile lor totdeauna când acestea au părut că sunt expresiunea necesităților generale și nu ale conveniențelor de clasă” (6).

De la același principiu a plecat și legiuitorul elvețian, cu ocazia alcătuirii codului obligațiilor din 1911.

„Ar fi însă a merge prea departe obligând pe legiuitor a vedea totul, a studia totul și a apropria, căutând în cele patru puncte cardinale, ceea ce i-se pare mai bun.

„Să nu uităm că fiecare instituție își are originea sale. Ea s'a dezvoltat în atmosfera și pe pământul unde s'a născut și i-a trebuit pentru aceasta nu o singură zi, ci secole. De asemenea o instituție poate să aibe o influență binefăcătoare asupra mediului social în care a luat ființă, pe când efectele sale pot fi diferite în alt loc.

Numai având în vedere toate aceste împrejurări se poate conchide dacă este înțelept sau chiar posibil de a acclimatiza în țară ceea ce opera străinilor” (7).

Metoda utilizată prezintă și alte inconveniente.

Opera realizată riscă de a pierde orice caracter de originalitate.

Orice popor caută a imprima, pe cât e posibil, pecetea naționalității legiurilor făurite.

Tendința de unificare legislativă a unora dintre instituțiunile de drept comercial nu împiedică realizarea acestui deziderat.

„Nimic nu poate să facă să dispară pretențiunea statelor de a marca individualitatea și independența lor atât sub forma unei legislațiuni apropiate concepțiunii lor, cât și sub un alt aspect” (8).

Codul comercial din 1807 a purtat pecetea geniului francez. El reprezintă un echilibru, sau mai exact un fericit compromis între tradițiune și inovațiunile revoluției consumate.

Germanii, după ce s'au lăsat influențați, alături de alte popoare, legiuirea franceză, au căutat cei dintâi să se emancipeze, inaugurând un nou sistem legislativ căruia i-au imprimat marca lor națională.

Primul pas, în materie de drept comercial, l-au făcut prin codificările de la Leipzig și Nürnberg.

Emanciparea a fost desăvârșită prin codul din 10 Mai 1897, pus în aplicare în 1900.

Pentru a realiza această independență legislativă făuritorii lui au apelat la spiritul de sistematizare inerent poporului german, la oarecare instituțiuni și idei istorico-juridice caracteristice mediului lor etnic și au aplicat pecetea geniului lor național pe cele împrumutate din alte legiuri.

Italianii, care nu au dat dovadă de independență de gândire și de sistem legislativ cu ocazia alcătuirii

6) *Codice di commercio*, t. II, Relazione sul Progetto, p. 10.

7) *Code civil suisse*, Exposé des motifs, p. 6.

8) Julien Bonnacase, Le droit commercial maritime. Son particularisme (1931), p. 388. Cpr., Asquini, *Codice di commercio*, Codice di commercianti o codice unico di diritto privato; Riv. del dir. com., 1927, I, 522; Arcangeli, Verso la nuova codificazione, Riv. del dir. com. 1926, I, 34; Rocco, L'unità delle leggi, Gerarchia, 1927.

codului din 1882, au căutat să realizeze acum un cod „*à la pura marca italiana*” dacă nu desăvârșit, dar cel puțin superior altora.

În elaborarea sa membrii comisiunii au ținut seama de toate principiile mai sus expuse.

Ei au avut în vedere progresele realizate în legislația franceză, germană, elvețiană și a provinciilor anexate, operă a dominației teutone și a spiritului său juridic, pe care le-au adaptat nevoilor sociale.

Au ținut însă seama și de dreptul lor național, păstrând orice dispozițiune ce părea a corespunde noilor nevoi și situații economico-sociale și neintroducând de cât modificările impuse ca necesare prin aplicarea de mai multe decenii a dreptului comercial.

Ea și-a realizat scopul.

O recunoaște d'Amelio, președintele celei de-a doua comisiuni, a celei din 1925:

„S'a oferit viitoarei legislațiuni a țării noastre un proiect original despre care se poate spune, fără laudă, că nici o reformă nu se va putea realiza în țară sau în străinătate fără a se ține seama de el” (9).

Codul alcătuit de a doua comisiune a ținut seama de sistem și de multe din inovațiile adoptate de proiectul Vivante.

Aceasta prezintă, prin urmare, aceeași caracteristică.

O constată profesorul german Paul Gieseke:

„Anche la dove il progetto si fonda su ricerche preliminari di diritto comparato e perfino dove e esplicitamente dichiarata nella relazione l'imitazione d'instituzioni straniere, esso e sempre decisamente italiano, e la sue prescrizioni si fondano sempre su esigenze economiche italiane e su concezione giuridiche italiane” (10).

Consiliul legislativ a încercat a pași pe această cale dar a fost împedat de concepțiunea sa de elaborare a codului.

Ea a înlăturat și posibilitatea ca la baza proiectului să existe principii dominante și unitare. Lipsa lor duce la destrămarea coeziunii operii creată.

Este drept că modul și condițiunile de elaborare ale codului comercial diferă de acele ale codului civil.

Cu ocazia alcătuirii unui cod comercial se are mai mult în vedere utilitatea sa practică și se sacrifică din rigiditatea principiilor.

În codul civil domină mai mult acestea. Unitatea sa e mai desăvârșită.

„Metoda de elaborare a celor două coduri în comisiunile legislative e cu desăvârșire deosebită, ca și concepțiunea juridică a membrilor acestora, ce proced la alcătuirea lor

„În prepararea unui cod de comerț prevalează într-una câtva studiul empiric al fenomenelor tehnice, în acel al dreptului civil exigența unei puternice coeziuni și a unei discipline desăvârșită. În alcătuirea primului domină spiritul de inducțiune și de observare, în a doilea de logica deducțiunii. Acesta din urmă prezintă o superioritate științifică asupra celuilalt. În-

9) *Codice di commercio*, t. II, Relazione sul progetto, p. 7—8.

Aceeași tendință se manifestă și în Spania: „Desideriamo un nuovo codice che, come quello memorabile composta da Sainz de Andino nel 1829, possa onorarsi di servire come modello per tutto un continente: l'America spagnola”. (Emilio Langle, Il progetto del codice di commercio spagnolo. Riv. dir. com. 1930, I, 725).

10) Paul Gieseke, Il progetto di codice di commercio italiano, *Annuario di diritto comparato*, 1927, 245.

ferioritatea științifică a codului comercial e compensată însă prin aderența sa imediată fenomenelor vieții.

„Antiteza dintre o metodă și cealaltă se manifestă și în felul în care sunt constituite comisiunile legislative. În acele ce prepară codul civil sunt numai profesori de drept și materialul lor e format în principal din lucrările de doctrină. Din acele ce prepară codul comercial nu lipsesc, pe lângă cultivatorii dreptului, oamenii de afaceri, de bancă, de bursă, asigurare, contabilitate” (1).

Nu trebuie însă mers prea departe nici în această direcțiune. Să nu perdem din vedere că și la baza unei legislațiuni comerciale sunt principii și norme ce trebuie respectate.

Fără o clară viziune și o respectare atât a lor cât și a motivelor determinante ale unei reforme legislative, deci a scopului urmărit prin ea, nu se poate înfăptui o reală operă de codificare.

II

Am stabilit isvoarele de inspirație ale anteproiectului. Dintre toate trec pe primul plan proiectele de cod comercial italian.

Membrii comisiunii, ținând seama de unele critici formulate de doctrinarii italieni contra dispozițiunilor lor, au căutat să înlăture inconvenientele sau să acopere lacunele arătate.

Au modificat de asemenea, perfecționând, redactarea unora dintre articole și aranjamentul lor.

Au mers chiar mai departe. Au introdus inovații luate din alte legiuri și au schimbat în unele părți ordinea materiilor tratate.

Dispozițiunile introduse din celelalte legiuri, mai puțin la număr, au fost luate în mod necomplet, cum ar fi acele relative la comercianți, la fondul de comerț, firme, pentru a nu da decât câteva exemple.

Nu s'au avut în vedere dificultățile întâmpinate în practică de aplicarea lor, scoase în relief de doctrină și jurisprudență.

Nu s'a ținut seama de toate discuțiunile, observațiunile și criticele fondate ce s'au articulat contra proiectelor de cod comercial italian.

Au procedat la inovații inexplicabile și greșite, cum ar fi aceea a schimbării ordinii unora dintre materiile tratate.

De aceea criticele formulate în Italia contra proiectului din 1925 se pot invoca și la noi.

Pe lângă acestea se adaugă o altă serie, grație modificărilor făcute de comisiune.

* * *

Principala critică formulată contra proiectului italian a fost aceea ridicată de profesorii Wolff și Lorenzo Mossa într-o serie de articole (1).

Proiectul italian a păstrat caracterul obiectiv al vechiului cod de comerț. De aceea el începe printr-o enu-

11) *Vivante*, L'autonomia del diritto commerciale e il sistema corporativa, *Dir. e prat. com.* 1929, I, 115.

12) *Wolff*, Studien zum Italischen Vorenwurf eines Handelsgetsbuch von 1925 in *Zeitschrift für Ausländisches und Internationales Privatrecht*, Heft 5—6, 503 și urm.

L. Mossa, Saggio critico sul progetto del nuovo codice di commercio, *Annuario di dir. comp.* 1927, 175 și urm.; *Idem*, I problemi fondamentali del dir. com., *Riv. del dir. com.* 1926, 234 și urm.; *Idem*, Per il nuovo codice di com. *Riv. dir. com.* 1928, I, 16; *Casanova*, Sul progetto del nuovo codice di com., *Riv. dir. com.* 1927, I, 533 și urm.

mărare a actelor de comerț. El prezintă o enumerare mai sistematică și o redactare mai bună a dispozițiilor relative la acestea, întrucât a regrupat sub expresiunea unică de „operațiuni” toate actele de comerț care în actualul cod au fost indicate ca făcând parte din două categorii, aceea a „operațiunilor” și a „întreprinderilor”, cu scopul de a înlătura eventualele confuzii relative la împărțea lor.

Acest sistem este greșit, după Mossa. Ar fi trebuit să se ia ca bază a noului cod de comerț întreprinderea. Dispozițiunile sale ar fi trebuit să se aplice oricărei întreprinderi ce s'ar manifesta sub forma unei organizațiuni comerciale, indiferent de calitatea titularului său.

Întreprinderea ar fi trebuit să devină piatra unghiulară a sa. Cîm dreptul civil e destinat satisfacerii necesităților omului și ale familiei sale, tot așa dreptul comercial s'ar fi impus să fie consacrat satisfacerii exigențelor vieții unei întreprinderi.

De ce? Care sunt motivele ce determină, după Mossa, adoptarea acestei soluțiuni?

Întreprinderea, organism format din capital, muncă, forțe naturale, a devenit manifestarea cea mai importantă și chiar dominantă a comerțului pe piața mondială.

Ea se adaptează oricărei activități economice. De aceea a pătruns în toate ramurile de activitate.

Această răspândire și organizare similară a întreprinderilor impune subsumarea lor aceluiași regimului juridice, fără a se distinge între acelea ce au un obiect comercial și celelalte.

Nu este nevoie ca la baza lor să se găsească un act de speculație comercială. O întreprindere industrială de producțiune directă poate cădea sub aplicarea dreptului comercial din cauza formei sale.

Între ele ar putea fi cuprinsă și acele agrare, dacă se are în vedere tendințele lor de industrializare.

Curentul e chiar în acest sens, a unei subsumări, cel puțin benevole din partea titularilor lor, regimului comercial. În acest mod li se va extinde aplicarea dispozițiilor sale și li se va asigura procurarea de credit ușor, de care ele au atâtea nevoie.

Nu trebuiesc excluse nici micile întreprinderi din sfera de aplicare a dreptului comercial, bine înțeles cu rezervele ce sunt prevăzute și în actualul cod relativ la micii comercianți. Conceptul miciei întreprinderi corespunde perfect și poate fi asimilat, din punct de vedere juridic, celui al micului comerciant.

Proiectul codului comercial italian, deși are un caracter obiectiv, a făcut cel mai larg loc întreprinderii.

Toate codurile bazate pe sistemul obiectiv prezintă în realitate un caracter mixt obiectiv-subiectiv. Ele reglementează actele de comerț în sens obiectiv, neprofesional, dar se ocupă, în același timp, în mod special de organizarea internă a întreprinderii comerciale și chiar de aceea externă din unele puncte de vedere.

Proiectul italian accentuează însă și mai mult această notă. Deși pleacă dela principiul obiectiv, în întreaga lui dezvoltare, prin dispozițiunile introduse, are mai mult în vedere întreprinderile.

Ceva mai mult, chiar structura externă a codului se resimte de dominarea noțiunii de întreprindere în alcătuirea sa.

Nu se poate contesta că autorii proiectului au avut în vedere structura externă a codului german, împărțirea materiilor, distribuția lor și au fost influențați de ea.

Codul german din 10 Mai 1897 e împărțit în trei cărți. Prima se ocupă de comercianți, a doua de societăți și asociațiuni, iar ultima de contracte și obligațiuni comerciale.

Autorii săi au lăsat în afară de cadrul acestuia atât titlurile de credit, cât și materia falimentului de care se ocupă legi cu caracter special.

Materia ce e tratată în cele trei cărți din Codul german a fost restrânsă și repartizată în proiectul italian numai în două. Prima carte se ocupă de persoane și societățile comerciale. În cea de-a doua figurează dispozițiunile referitoare la obligațiuni și contracte comerciale.

Acestei identități externe i se adaugă și una internă, a însăși materiei juridice tratată în ele.

Din această cauză, deși proiectul italian nu a devenit un cod subiectiv ca cel german, el este, ca și acesta, în esența sa codul întreprinderilor comerciale și industriale.

Așa se constată că din cuprinsul art. 3, alineatele 3, 6, 7, 8, 9 și 10 se referă la întreprinderile comerciale.

Operațiunile de bancă, navigațiune, asigurări, furnituri, manufactură, miniere, construcțiuni, transporturi, expedițiuni, gestiuni de afaceri, tipografie, editură, sunt inerente întreprinderilor comerciale. Același caracter îl prezintă operațiunile agențiilor de afaceri, informațiuni, publicitate și operațiunile de mediațiune în afaceri.

Deci, din cele zece grupuri de acte de comerț, șase sunt, fără posibilitate de contestare, operațiuni ce presupun existența unei întreprinderi comerciale organizată.

În afară de aceasta, ce sunt societățile comerciale dacă nu întreprinderi?

În timpurile actuale întreprinderile comerciale cele mai puternice, am putea spune cu caracter pantagruelic, sunt reprezentate prin societăți sub forma lor clasică cunoscută și sub aceea nouă de consorțiu, ca omnium, trust, cartel, societăți a catena, etc. La desfășurarea activității lor participă întreaga colectivitate sub forma de aducere de aporturi în capital sau industrie. Legiuitorul, fiind obligat a lua măsurile necesare pentru apărarea intereselor colective angajate în întreprindere, a trebuit să se ocupe de ele prin codul de comerț, stabilind norme, în majoritate cu caracter imperativ, relativ la constituirea și buna funcționare a lor, la protejarea minorităților, la răspunderea celor ce au inițiativa constituirii lor sau le conduc.

Multe instituțiuni din codul de comerț sunt organizate în așa fel încât să servească, în prim rând, întreprinderile comerciale.

Reglementarea publicității, a firmelor, registrului comercial, a obligațiunilor comerciale, a avut în vedere mai mult existența acestora. Același lucru se poate spune despre dispozițiunile referitoare la agenții de comerț, la mijlocitorii și la reprezentanți. Toate acestea nu constituie decât armătura umană a lor.

Dacă se trece la materia obligațiunilor și a contractelor comerciale, se ajunge la aceeași constatare.

Dispozițiunile relative la transporturi, magazine generale, expedițiuni, comisionari, contracte bancare sau de asigurare, pentru a nu indica decât unele dintre ele, sunt strâns legate de operațiunile încheiate de întreprinderi.

Proiectul italian păstrând însă sistemul obiectiv l'a complicat, întrucât a considerat ca operațiuni comer-

cială și actele izolate de comerț fără nici o legătură cu întreprinderile. Din această cauză el a fost nevoit să introducă unele dispozițiuni speciale și pentru acestea sau să le supună regimului general ce nu era adecuat decât actelor săvârșite de întreprinderi.

Această situație duce la injustiție, incongruențe și la un veritabil amalgam juridic.

Din această cauză există, atât după Mossa, cât și după Wolff, un inevitabil complex de norme ce, nu mai corespund nici unui principiu central, călăuzitor, deci neorganice, ce reproduc defectele fie al sistemului obiectiv, fie ale celui subiectiv.

De aceea o separată organizare a lor e absolut necesară.

Ea s'ar impune în ce privește întreaga carte a doua a obligațiunilor și a contractelor comerciale, ca vânzarea-cumpărare, report, cont curent, gaj, depozite bancare, deschidere de credit, transport, asigurări, magazine generale, etc.

Fără îndoială că problema nu s'ar mai pune sub acest aspect dacă la baza dreptului comercial, ar rămâne numai întreprinderile și s'ar exclude de sub sfera sa de aplicare actele izolate, ocazionale de comerț.

Și în acest caz însă dispozițiunile relative la întreprindere ar trebui completate, perfecționate.

Așa s'ar impune desăvârșirea regimului registrului de comerț, care ar trebui să constituie oglinda fidelă a situației unei întreprinderi, a dispozițiunilor relative la firme și la reprezentanță bine înțeles dacă această din urmă instituție se menține în codul de comerț, făcându-le mai adecuate necesităților acestora.

Publicul are dreptul a cunoaște toate faptele relative la întreprindere. Registrul de comerț trebuie să indice înțoria unei întreprinderi fie individuale, fie sociale. Nașterea, transformarea, stingerea sau trecerea în alte mâini trebuie să figureze în registrele de comerț;

De asemenea ar fi necesară introducerea de noi dispozițiuni sau completarea normelor legale relative la unele operațiuni ce pot avea de obiect întreprinderile, fondurile de comerț, cum ar fi vânzarea, darea în gaj, locațiune sau uzufruct a lor.

În sfârșit ar trebui reglementată materia relativă la contractele tip, încheiate în baza unor formulare tip imprimare și impuse publicului, adică a contractelor de adeziune și la responsabilitatea ce ar incumba întreprinderilor din cauza activității contractuale sau ilicite desfășurate de ele.

Pentru că orice organizare e un izvor de riscuri, întreprinderile trebuie să răspundă, în orice caz, de daunele pricinuite prin activitatea lor.

Siguranța juridică generală nu trebuie să fie turburată fără nici o garanție de organisme economice puternice creatoare sau multiplicatoare de riscuri.

* * *

Autori anteproiectului român au schimbat sistemul. Au imitat pe acel subiectiv german.

Conform art. 1 cod com. german sunt considerați drept comercianți acei ce exercită profesiuni comerciale ce au drept obiect unele dintre actele de comerț principale indicate de legiuitor și anume cumpărarea cu scopul de vânzare a mărfurilor sau valorilor comerciale, întreprinderea de modificare sau de transformare a mărfurilor pe contul altuia, întreprinderile de transporturi de bunuri sau călători, de expedițiuni și remorcaj, operațiunile de comision sau ale magazinelor generale, operațiunile reprezentanților și ale mijlo-

citorilor, acelea de editură, librărie, imprimerie și comerțul operelor de artă.

Particularul care ar săvârși în mod izolat una dintre aceste operațiuni nu ar face faptă de comerț și prin urmare i se va aplica codul civil.

Comercianții din această categorie sunt obligați în principiu să ceară înscrierea în registrul de comerț. Ei sunt cunoscuți sub numele de „Muss-kaufleute“ în doctrina germană.

A doua categorie de comercianți o formează acei ce exercită o altă meserie decât cele enumerate prin art. 1, cu condițiunea ca exploatarea acesteia, prin natura și întinderea sa, să necesite o organizare comercială.

Aceștia trebuie să ceară personal înscrierea în registrul de comerț și chiar pot fi constrânși la acest lucru.

De aceea și sunt denumiți în practică „Soll-kaufleute“.

Din această categorie fac parte antreprenorii de construcțiuni, societățile de asigurare mutuală, speculanții de imobile, etc.

A treia categorie e compusă din agricultori sau exploatareii de păduri cari exercită, pe lângă obligațiunea lor principală, ca accesoriu o industrie ce e în strânsă legătură cu ea, ca fabricarea țiglelor, a zahărului, creșterea vitelor, distilarea rachiuului, ferestrea pentru fasonarea trunchiurilor de arbori și când exploatarea industriei accesorii impune o organizare comercială din cauza naturii sau a întinderii sale.

Ei au dreptul să ceară înscrierea lor în registrul de comerț în baza industriei accesorii ce exercită. Calitatea de comercianți o dobândesc numai grație înscrierii lor în registre. Comercianții din această categorie poartă numele de *Kann-kaufleute*.

Deși sistemul german este subiectiv, însă din expunerea făcută nu se poate constata că rămâne, ca bază a atribuirii calității de comerciant, întreprinderea. Ea constituie elementul esențial și deci caracteristic ce intră în stabilirea conceptului de comerciant.

Noțiunea de comerciant are ca suport, e întregită, în întreg codul de comerț, cu aceea de întreprindere. Figura de comerciant e legată în mod indisolubil de aceea a acesteia din urmă.

Această situație a și determinat pe unii doctrinari să considere dreptul comercial german ca un cod al întreprinderilor.

În fapt un comerciant e acel ce exercită în mod profesional o activitate comercială. Exercițiul profesional al unei activități comerciale comportă întotdeauna o organizare de capital și muncă, proprii sau ale altuia, sau proprii și ale altuia, pentru a obține pe propriul risc un rezultat economic.

„Handelsgewerbe oder sonst nach Kaufmännischer Art Geführtes Gewerbe, so lässt sich die allgemeine Regel zunächst formulieren, ist Jedes mit Kapital oder Arbeitsrisiko oder einer Verbindung beider Verknüpfte Gewerbe (13).

Impunând întotdeauna organizarea unei întreprinderi, se poate spune că orice comerciant e centrul unei întreprinderi (14).

În anteproiectul nostru au fost considerați, prin art. 2, comercianți pe lângă societățile comerciale, acei ce exercită o profesiune comercială având

13—14) *Wieland*, Handelsrecht, I, 150—158; *Pisko* in *Ehrenbergs Handelsrecht*, I, p. 195; *Idem*, Lehrbuch des Oest. Handelsrechts, p. 5.

ca obiect operațiunile de cumpărare cu scop de revânzare sau închiriere a produselor, mărfurilor și titlurilor de credit, operațiunilor asupra imobilelor în scop de speculație, cele de bancă și pentru echiparea, armarea și aprovizionarea unui vas, operațiunile întreprinderilor de asigurare, furnituri, manufactură, construcțiuni, petrol, mine, expedițiuni, transporturi, depozite, spectacole publice, tipografie, editură, radio-difuziune, comisioane, mijlocire, agenții.

Aceștia sunt obligați a se înscrie în registrele de comerț.

A doua categorie o formează titularii întreprinderilor profesionale ce au o organizare comercială, al căror obiect nu intră în prevederile art. 2, dacă aceștia își înscriu firma.

Ultima categorie o constituie agricultorii ale cărora operațiuni referitoare la agricultură prezentându-se sub aspectul unei întreprinderi ce are o formă comercială, cer înscrierea firmei în registrele de comerț (art. 3).

Deci și la noi întreprinderea e baza noțiunii de comerciant. Toate operațiunile pe care autorii proiectului le socot drept comerciale prin art. 2, sunt săvârșite de întreprinderi, presupun organizarea lor.

O spune categoric anteproiectul pentru acele indicate în alin. 5 al art. 2. Operațiunile dela alineatele 2, 3 și 4 nu se pot concepe decât efectuate de întreprindere. Disculie ar fi numai pentru acele arătate în alin. 1. Exercițarea profesională a acestora nu se poate face însă în afară de cadrul întreprinderilor.

Prin art. 3 și 4 anteproiectul se ocupă tot de întreprinderi, socotind drept comercianți pe titularii lor cu condiția de a se înscrie în registrele de comerț.

Ba ceva mai mult, prin art. 7 se consideră întreprinderea, abstracție făcându-se de persoana titularului său și de capacitatea sa juridică.

Când în patrimoniul unui minor sau interzis se găsește o întreprindere, comerțul poate fi continuat de reprezentantul legal al incapabilului cu autorizarea autorității tutelare; prin aceasta minorul nu devine comerciant.

Prin urmare critica îndreptată de Mossa contra proiectului italian în marginele expuse poate fi formulată în mare parte, mutatis mutandis, împotriva anteproiectului nostru.

Contra sa se mai poate ridica una.

Comisiunea, deși a adoptat sistemul german, nu a avut curajul să-l imite în întregime.

Am văzut că sub imperiul codului german ori cine exercită o profesiune sub forma unei întreprinderi având o organizațiune comercială, afară de agricultori, e obligat a cere înscrierea în registrul de comerț pentru a deveni comerciant și pentru a i se putea aplica dispozițiunile sale.

La noi înscrierea e facultativă. Ea depinde de voința titularului întreprinderii.

E o mare greșală.

Aplicarea unei legislațiuni nu trebuie să fie lăsată la bunul plac al acestuia.

Se înțelege, până la un oarecare punct, această facultate lăsată agricultorului sau cultivatorului, mai cu seamă la noi unde agricultura nu prezintă încă aspectele de industrializare din alte state. Pentru titularii celorlalte întreprinderi însă această soluție este inexplicabilă și nelogică pe dată ce se adoptă caracterul subiectiv al dreptului comercial.

In acest mod se restrânge și sfera de aplicare a acestuia.

Inregistrarea trebuie să fie deci obligatorie.

Obligatorie și nu facultativă este aceasta și în legislația elvețiană.

Conform art. 865. alin. II codul obligațiunilor, este îndatorat a se înscrie acel ce are o firmă de comerț individuală, adică oricine face comerț, *exploatează sau exercită în forma comercială o profesiune oarecare.*

In baza art. 865, alin 1 orice persoană capabilă de a se obliga prin contract are dreptul de a face să fie înscris în registrul comercial al domiciliului său. Această înscriere e facultativă și e explicabil de ce. Ea e acordată oricărui cetățean. Inscrierea nu atrage calitatea de comerciant pentru acel ce o efectuează. Acel ce o cere nu trece în clasa acestora.

Inscripția nu produce decât anumite consecințe, cum ar fi aceea prevăzută în art. 720, alin. 2, relativ la urmărirea în baza unui titlu cambial și aceea stabilită prin art. 39 din legea relativă la executări: „Procedura falimentului se aplică și acelor ce pretind înscrierea lor în registrul de comerț în baza art. 865 § 1 cod. obligațiunilor“.

Codul elvețian și-a respectat prin urmare principiul de bază al său, de a nu considera drept comercianți de cât pe titularii întreprinderilor organizate sub forma comercială *ce sunt obligați a cere înscrierea lor în registrul comercial.*

GALEȘESCU-PYK.

Profesor de Drept Comercial Comparat și Maritim
Cernăuți

(Va urma)

TRIBUNALUL II FOV SECȚIA IV C. C.
Audiența de la 27 Noembrie 1930
Președinte AL VASII ESCU, Judecător
Sentința penală No. 2682

Deținere preventivă. Deținut preventiv care a lucrat în timpul prevenției. Scăderea prevenției din pedeapsă. Cerere de scădere pe calea contestațiunii. Admisibilitate. Art. 41 alin. II Legea penitenciarelor, și 400 pr. civ.

Conform art. 41 alin. II din Legea penitenciarelor și institutelor de prevențiune din 1929, deținerea preventivă se scade în mod obligator din durata pedepsei pronunțate atunci când prevenitul face dovada că s'a supus obligațiunii de muncă pe timpul deținerei preventive. Această scădere obligatorie fiind o chestiune care interesează numai aplicarea pedepsei, deci executarea dispozitivului hotărârei condamnatorii iar nu laborarea lui, conform art. 400 pr. civ. aplicabil și în materie penală în lipsa unui text special, urmează că se poate cere pe cale de contestațiune computarea obligatorie a deținerei preventive, ordinea publică fiind interesată de a nu se executa un plus de pedeapsă pe care legea îl consideră executat prin art 41 alin. 2 din legea penitenciarelor.

In ziua de 17 Noembrie 1930, fiind pe rol judecarea divergenței ivită între d-l judecător Anton C. Brăiloiu, care a fost de părere a se respinge ca inadmisibilă contestația făcută de Duimitru Popescu, zis Victor Popovici, prin care numitul tinde ca pe baza legii pentru organizarea penitenciarelor să i se calculeze în pedeapsa de 5 ani închisoare la care a fost condamnat, timpul de prevenție în care dânsul a lucrat, iar d-nul judecător supleant Raoul Bercea, fiind de părere a se admite contestația, etc.

Contestatorul susține oral cererea sa, solicitând admiterea ei.

D-l procuror M. Tretinescu, pune concluziuni în sensul că cererea este admisibilă și nu se opune la admiterea ei.

Tribunalul, în majoritate,

Asupra contestației de față:

Având în vedere că din actele dosarului, susținerile contestatorului și rechizițiile d-lui prim procuror, în fapt se stabilesc următoarele:

Contestatorul Dumitru Popescu zis Victor Popovici, fiind judecat de judecătoria ocol. II București pentru faptul de furt prin efracție, a fost condamnat prin cartea de judecată penală cu No. 1514 din 25 Iulie 1930, să sufere 5 ani de zile închisoare corecțională.

Că numitul declarând apel, acesta i-a fost admis în parte de către secția IV-a c. c. a Tribunalului Ilfov prin sentința No. 2157 din 15 Octombrie 1930, reducându-i-se astfel pedeapsa la 3 ani închisoare corecțională.

Că imediat după pronunțarea acestei sentințe, contestatorul a cerut Tribunalului ca pe baza certificatului No. 17841 al Direcțiunii Penitenciarelor Văcărești pe care numitul contestator îl prezenta, din care rezultă că deținutul Dumitru Popescu zis Victor Popovici, fiind încarcerat dela data de 20 Decembrie 1929 și în virtutea dispozițiilor art. 41 al. II din legea pentru organizarea Penitenciarelor, Tribunalul să dispună a se scădea din pedeapsa de 3 ani pronunțată, timpul detențiunii preventive suferite de contestator, timp în care acesta face dovada cu menționatul certificat că a muncit pentru închisoare.

Că, Tribunalul fără a motivă și fără să fi aplicat din oficiu art. 41 legea penitenciarelor, nu ia în considerare această cerere.

Având în vedere că astăzi această cerere este formulată pe calea contestației de față de către numitul Dumitru Popescu zis Victor Popovici.

Având în vedere că în lipsă de texte speciale în procedura penală, unanimitatea doctrinei și jurisprudenței su-pune judecarea contestațiilor ivite în această materie principiilor și textelor procedurii civile.

Având în vedere că în conformitate cu disp. art. 400 proc. civilă, contestațiunea poate privi executarea dispozitivului unei hotărâri ce se aplică, precum și întinderea acestuia.

Având în vedere că art. 41 din legea pentru organizarea penitenciarelor în aliniatul ultim, face obligatorie pentru instanțele judecătorești socotirea și deci scăderea timpului petrecut în stare de detenție preventivă, atunci când preveniții, ca în speță, fac dovada că au muncit în acest timp.

Considerând că prin cuvintele, că timpul detențiunii preventive va fi socotit obligator în durata pedepsei, legiuitorul a înțeles să asimileze detenția preventivă, care întrunește condiția cerută, cu detenția produsă de o condamnare definitivă, căci numai două lucruri similare se pot scădea unul din altul și în consecință să oblige instanțele judecătorești ca să scadă timpul primei detenții din durata pedepsei definitive, nimeni neputând fi obligat să-și execute de două ori pedeapsa sa.

Având în vedere că astfel privită cestiunea aplicării aliniatului, aceasta apare ca o cestiune ce se referă numai la aplicarea și întinderea unui dispozitiv, iar nu și la elaborarea lui, deoarece menționatul aliniat exclude posibilitatea din partea judecătorilor ce au pronunțat pedeapsa, de a aprecia asupra faptului dacă detenția urmează a fi scăzută sau nu din pedeapsa pronunțată.

Că, deci în principiu calea contestațiunii apare ca fiind bine aleasă și în conformitate cu disp. art. 400 proc. civ.

Considerând că pe de altă parte executarea unei pedepse penale formează o cestiune de ordine publică, care nu poate fi acoperită prin tăcerea inculpatului, acesta neputând renunța la beneficiul dispozițiilor art. 41 al. II din legea organizării penitenciarelor și că admisibilitatea aplicării acestor dispoziții pe calea contestației își găsesc un puter-

nic argument de analogie și în cestiunea unanim admisă a propunerii contopirilor de pedepse pe aceiași cale, urmează a se hotărî astfel ca bine aleasă calea contestației de către contestatorul Dumitru Popescu zis Victor Popovici.

Că, pe de altă parte, această soluție reese și din spiritul de regenerare morală în care a fost elaborată legea pentru organizarea penitenciarelor, astfel că pentru toate aceste motive urmează că Tribunalul admitând contestația de față să dispună a se scădea din pedeapsa de trei ani de zile închisoare pronunțată în contra contestatorului, timpul de 226 zile petrecute de acesta în prevenție.

Pentru aceste motive redactate de d-l judecător supleant Raoul Bercea, admite contestația făcută de Dumitru Popescu zis Victor Popovici.

(ss) *Al. Vasilescu, R. Bercea.*

Grefier, *C. Niculescu.*

OPINIUNE SEPARATĂ

Subsemnatul Anton C. Brăiloiu, judecător, sunt de părere să se respingă ca inadmisibilă contestația penală făcută de contestatorul Dumitru Popescu zis Victor Popovici.

Contestatorul Dumitru Popescu zis Victor Popovici, întemeiază contestația sa pe motivul că Tribunalul n'a făcut aplicarea art. 41 din legea de organizarea penitenciarelor promulgată prin I. D. R. No. 2956 din 27 Iulie 1929, text care prevede că în cazul când deținuții vor consimți să lucreze în timpul detențiunii preventive, va fi socotit obligatoriu în durata pedepsei, întrucât dânsul face dovada prin certificatul penitenciarului Văcărești No. 17841 din 24 Iulie 1930, că a lucrat ca focar, la cuptorul de deparzitare al penitenciarului, cu începere dela 10 Decembrie 1929, până la 15 Octombrie 1930.

Având în vedere că din examinarea sentinței corecționale No. 2157 din 1930 a acestui Tribunal prin care s'a admis în parte apelul făcut de Dumitru Popescu zis Victor Popovici și s'a redus condamnățiunea dela cinci ani la trei ani închisoare corecțională, se constată că după ce Tribunalul s'a pronunțat în ședință publică, apelantul a cerut să i se ia în discuție certificatul ce-l prezenta, conform art. 41 din legea penitenciarelor și astfel să i se mai reducă încă odată condamnățiunea la care a fost supus, lucru ce nu s'a ținut în seamă.

Considerând că azi pe calea contestațiunii prevenitul Dumitru Popescu zis Victor Popovici revine încă odată cu cererea sa prin mijlocul unei căi extraordinare de atac, spre a i se lua în considerațiune o circumstanță pe care dacă o invoca la timp, Tribunalul ar fi putut, examinând condițiunile și împrejurările în care s'a săvârșit faptul, luând în seamă și durata prevențiunii să pronunțe aceiași pedeapsă pe care a pronunțat-o fără a se lua în considerațiune durata prevenției la care se referă azi; că în atari împrejurări ar fi să admitem existența unei a treia căi de atac pe care codul de procedură n'o prevede și nici n'a înțeles să facă din calea contestației o a treia instanță care să examineze faptele săvârșite de un infractor sau să examineze felul de apărare pe care un infractor înțelege să-l prezinte în fața a trei instanțe.

Considerând că prin contestație legiuitorul a înțeles să pună la dispoziția părților o cale de atac extraordinară care să le aperse de surprinderi în sensul de a nu fi judecați în lipsă, fără să fi avut cunoștință de faptul pentru care au fost trimiși în judecată și de care n'ar fi luat cunoștință de eât întâmplător în cursul judecărei sau în momentul executării unei sentințe.

Considerând că din felul cum contestatorul Dumitru Popescu zis Victor Popovici motivează contestația sa, făcând din acest singur motiv de fapt, un argument de admitere a contestației, care să ducă la anularea întregii judecăți, atunci când contestatorul a fost de față înaintea ambelor in-

stanțe de judecată, fiind astfel ferit de orice surprindere, este a se da un alt înțeles ideii de contestație decât cea care a dat-o legiuitorul, sau dacă s'ar admite pe această cale încă odată luarea în considerare a unui argument de fond, iar ca consecință, scăderea încă odată a pedepsei, este de a se consacra existența a unei a treia instanțe de judecată sau judecătoria de ocol și Tribunal ca instanță de apel, care să judece pe un infractor care a fost de față la celelalte judecări.

Considerând că prin admiterea contestației pe acest singur motiv, ar fi a se întinde o cursă de către infractorii înrăiți instanțelor de judecată prin faptul că ar lăsa ca instanța să pronunțe sentința sa, iar apoi pe calea contestației să mai reducă încă odată o pedeapsă pe care judecătorii au apreciat să fi fost suficient redusă.

Anton C. Brăiloiu.

NOTA. — Despre chestiunea soluționată de Trib. Ilfov s. IV prin sentința de mai sus, ne-am mai ocupat într-o adnotațiune publicată în *Curierul Judiciar*, 1930, nr. 24, p. 382, cu care ocaziune am arătat de ce scăderea deținerii preventive din pedeapsă, în ipoteza când prevenitul s'a supus obligațiunii de muncă, se poate cere și obține pe calea contestațiunii.

Desigur, nu cu intențiunea de a repeta argumentele din menționata adotațiune scriem rândurile de față, ci pentru a răspunde unor obiecțiuni ce s'au adus soluțiunii susținută de noi și pe cari în oarecare măsură le întâlnim și în opiniunea separată ce însoțește hotărârea pe care o adnotăm.

I. — S'a obiectat în primul rând că pe calea extraordinară a contestațiunii nu se pot invoca de cât nulitățile privitoare la acele acte de procedură cari, tocmai din cauza nulității lor (citațiuni sau comunicări) au pus pe parte în neputința de a compara înaintea justiției sau de a folosi la timp căile de atac, ceea ce nu este cazul când e vorba de scăderea deținerii preventive.

Această obiecțiune este nefondată, fiindcă se dă termenului „*contestație*” o accepțiune pe care nici terminologia tehnică, nici practica judiciară nu i-o atribuie.

Legea de procedură penală nu vorbește de contestație; iar legea de procedură civilă nu folosește acest termen când este vorba de *nulitățile procedurale* (art. 735-7), dar îl folosește în schimb atunci când ste vorba de *incidentele de execuțiune* (art. 399—405, 451, 463, 506 bis, 530, 580, 587). Deci legea nu dă denumirea de *contestație* cererei prin care s'ar denunța nulitatea unui act procedural (citație sau comunicare) și ca atare ar fi absurd să rezervăm această denumire, în mod exclusiv, tocmai pentru acea ipoteză în care legea nu a folosit-o. În limbajul practic s'a extins însă denumirea de *contestație* și la această ipoteză, desigur în lipsa altui termen mai propriu, mai ales că această extensiune nu prezenta nici un inconvenient dacă ținem seama că cererea de nulitate în practică de-

vine tot un incident de execuțiune. Așa dar, prin *contestație* se înțelege în practica judiciară atât calea pe care se propun *incidentele de execuțiune*, propriu zise cât și calea excepțională pe care se denunță anumite *nulități procedurale* cu ocaziunea execuțiunii.

Codul de procedură penală nu conține dispozițiuni cu privire la *contestațiune*, dar această lipsă nu are importanță decât cu privire la *nulitățile procedurale* nu și la *incidentele de execuțiune*, căci acestea din urmă chiar în lipsa oricărei dispozițiuni exprese de lege au a fi soluționate, după regulile ordinare de procedură, de instanța a cărei hotărâre se execută. (V. *Manzini*, Trattato di pr. pen. I, nr. 154 p. 337; *C. Civoli*, Procedura penale, p. 644; *Garraud*, Traité de dr. pen., ed. 3, vol. II, p. 449; *Ch. et F. Hélie*, Théorie du cod. pen. I, nr. 173, p. 294; *Vidal et Magnol*, Cours, p. 756; *Blanche*, Etudes, I nr. 134; *J. J. Haus*, Droit pénal. II p. 211). Într'adevăr este de esența însăși a justiției de a interveni oridecâteori se face o nedreptate; cum executarea unei hotărâri poate ocaziona sau da la lumină nedreptăți, desigur justiția nu poate rămânea surdă la aflarea acestora. De aci ca un corolariu indiscutabil se desprinde regula că judecătorii cari au dat o hotărâre, sunt chemați să rezolve toate incidentele ocazionate de executarea acelei hotărâri. Această regulă de competență este consacrată de codul de pr. pen. în art. 484 care privește un incident de execuțiune și anume: recunoașterea identității indivizilor condamnați. Pe cale de suplimment analogic regula din art. 484 pr. pen. se aplică tuturor *incidentelor de execuțiune*, adică instanța care a dat hotărârea va judeca și incidentul de execuțiune.

Cât despre *cererile de nulitate* ele sunt supuse de asemenea aceleiaș regule de competență, întrucât, după cum spuneam mai sus, aceste cereri din punct de vedere formal sunt tot niște incidente de execuțiune; în schimb li se vor aplica sub raportul obiectului lor, tot pe cale de suplimment analogic, dispozițiunile din art. 735-7 proc. civ.

Pentru a păstra acelaș limbajiu, practica noastră denumește *contestație* și în penal ca și în civil, atât calea pe care se propun incidentele de execuțiune, cât și calea pe care se invoacă nulitățile de procedură.

Așa dar se greșește atunci când se crede că *contestațiunea* nu poate avea de obiect decât nulitatea actelor de procedură, și pentru acest cuvânt obiecțiunea pe care o discutăm este netemeinică.

II. — S'a mai obiectat că computarea deținerii preventive e o *chestiune de fond*, iar nu o *chestiune de procedură* și ca atare nu poate face obiectul unui incident de execuțiune, căci atunci ar însemna să se creieze o a treia cale de atac asupra fondului.

Și această obiecțiune este netemeinică fiindcă re-

zidă pe confuziunea ce se face între *normele substanțiale* (de fond) și între *chestiunile substanțiale* (fondul pricinei).

În stadiul *static*, (dreptul privit în normele sale abstracte) dreptul ne apare sub formă de norme, iar normele de drept se împart în: *substanțiale* (materiale sau de fond) și în *procedurale* (formale sau de formă), primele disciplinând dreptul în substanța lui, cele de al doilea orânduind exercițiul, valorificarea și realizarea dreptului.

În stadiul *dinamic*, (atunci când un conflict de drept s'a produs și justiția este chemată să-l soluționeze) dreptul ne apare sub formă de *chestiuni*, iar chestiunile de drept se împart în: *substanțiale* (fondul pricinei) și în *procedurale* (procedura pricinei), primele depinzând de faptele concrete și de convingerea judecătorului cer o *judecată*, cele de al doilea decurgând din lege cer o *aplicațiune*; când judecătorul a soluționat pe cele dintâi eronat, se zice că a *judecat greșit*, (*vitium in iudicando*), când el a omis sau nesocotit vreuna din cele din urmă, se zice că a *procedat greșit* (*vitium in procedendo*).

Ori *normele substanțiale* nu se confundă cu *chestiunile substanțiale*. O regulă de drept care în stadiul static este o normă substanțială, devine în stadiul dinamic o chestiune procedurală, ori de câte ori aplicațiunea ei nu este subordonată convingerei judecătorului, și deci unei judecăți, ei este impusă imperativ de lege unei precise situațiuni. Așa de pildă: dispozițiunile de lege cari acordă amnestia, sau cari statornicesc cumularea pedepselor, sau autoritatea lucrului judecat, sau prescripțiunea pedepselor și acțiunilor și altele, sunt incontestabil norme substanțiale fiindcă privesc însăși substanța dreptului de a pedepsi fixându-i limitele și creind în acelaș timp drepturi pentru cei ce s'ar găsi în situațiunile respective. Ei bine, aceste norme substanțiale devin în stadiul dinamic chestiuni procedurale, fiindcă aplicațiunea lor este imperativă, iar nu subordonată convingerei judecătorului. Ele nu constituiesc fondul pricinei, ei se aplică *ope legis* acestui fond din moment ce el răspunde vreunora din situațiunile vizate de aceste norme. Deci instanța care nu declară stinsă acțiunea publică atunci când faptul este amnistiat, care nu contopește pedepsele când trebuiesc contopite, care nu constată autoritatea lucrului judecat, etc. nu *judecă greșit* ei *procedază greșit*, fiindcă greșala pe care o face nu poartă asupra faptelor constatate, asupra convingerei judecătorilor sau asupra aprecierii și evaluării fondului pricinei, ei asupra felului greșit în care instanța a procedat atunci când legea o obligă să procedă altfel.

Acelaș lucru vom spune și cu privire la computarea deținerii preventive; normele din art. 41 Legea penitenciarelor sunt în stadiul static norme substanțiale, pecând în stadiul dinamic norma privitoare la computarea obligatorie pentru cei

ce s'au supus obligațiunei de muncă, devine o chestiune procedurală. Instanța care omite de a face în această ipoteză computarea, nu săvârșește o *greșală de judecată*, fiindcă fondul pricinei (adică: existența infracțiunei, existența vinovăției, calificarea faptului, gradarea pedepsei) rămâne așa cum judecata în convingerea și aprecierea sa l'a statornicit, dar săvârșește o *greșală de procedură* fiindcă a omis sau refuzat să procedeze așa cum trebuia să procedeze, adică să scază deținerea preventivă, scădere care se impunea *ope legis*.

Iată de ce se greșește atunci când se spune că computarea *obligatorie* a deținerii preventive este o chestiune de fond, după cum se greșește când se susține că ridicarea ei pe cale de contestație ar însemnă o a treia judecată în fond, fiindcă acest fond după cum am spus, rămâne bine judecat, așa cum a fost judecat.

Desigur nu orice greșală de procedură poate conduce la un incident de execuțiune, dar noi în adnotațiunea de care pomenim la începutul acestei note, am arătat de ce greșala privitoare la omiterea de a se scădea deținerea preventivă pote face obiectul unui incident de execuțiune, și deci trimitem la cele spuse acolo.

Codul de instr. crim. fr. nu are ca și codul nostru de pr. pen. dispozițiuni cu privire la incidentele de execuțiune, totuși jurisprudenta și doctrina au decis: „*s'il s'élève à l'occasion de l'exécution des difficultés contentieuses, si par exemple, celui contre lequel on veut faire exécuter la condamnation invoque une cause d'extinction du droit d'exécution: prescription, amnistie non-cumul de peines ou si un condamné demande à raison du non-cumul, l'imputation de la détention préventive, etc., le débat doit évidemment être soumis au tribunal. En principe, la juridiction competente est celle qui a prononcé la condamnation*” (Vidal et Magrol, Cours, p. 756 și numeroasele jurisprudente ale Casăției franceze citate în nota 1 aceeaș pagină).

În acelaș sens s'a pronunțat doctrina și jurisprudenta italiană: „*Le questioni relative all'imputazione del carcere preventivo nella pena si decidono col rito degli incidenti d'esecuzione*” (V. Manzini, Trattato di dir. pen. III, p. 24 și jurisprudenta italiană în nota 2 aceeaș pagină).

Și acum, pentru mai multă edificare să luăm un caz practic: art. 41 alin. 2 L. penit. este deopotrivă aplicabil atât celor cari dela începutul prevențiunei s'au supus obligațiunei de muncă cât și celor cari au făcut această sumisiune în cursul prevențiunei, bine înțeles numai pe durata de când s'a produs sumisiunea. Ori, să presupunem un prevenit care nu voește să muncească crezându-se deținut pe nedrept; venind ziua judecății, Tribunalul îl condamnă fără să-i aplice beneficiul scăderii facultative a prevențiunei; condamnatul face apel și Curtea îi respinge apelul; face în fine recurs și

dându-și seama că are șanse puține de câștig, se decide să facă sumisiunea, cerută de art. 41 alin. 2 L. penit., obligându-se să muncească pentru a câștiga cel puțin timpul de prevențiune ce va trece până la judecarea recursului. Ei bine, acestui condamnat va trebui să i se deducă obligator prevențiunea dintre momentul când a făcut sumisiunea și momentul când se va judeca recursul. Cum și cine îi va face scăderea? Inalta Curte de Casație? Desigur că nu, fiindcă această supremă instanță e chemată să judece recursul, iar nu să facă verificări de fapt și să decidă dacă condamnatul s'a supus sau nu obligațiunei de muncă. Deci condamnatul nu se va putea prezenta înaintea Inaltei Curți cu acte doveditoare că a satisfăcut între timp cerințele art. 41 L. penit. solicitând-o să examineze seriozitatea și temeinicia acestor dovezi și să dispună a i se scădea timpul de prevențiune cât a muncit. Atunci cine face scăderea și pe ce cale o va obține condamnatul? Desigur o va face ultima instanță de fond și condamnatul o va cere pe cale de contestație.

Ori, ce dovadă mai evidentă că nu avem de-a face cu o chestie privind fondul pricinii, decât împrejurarea că prevenitul poate face sumisiunea de muncă chiar după judecarea la prima instanță și chiar după judecarea în apel, iar reducerea pe care legea i-o dă, trebuie să i se acorde și în aceste cazuri și deci fără a fi făcut obiectul discuțiunei la prima instanță, fără a fi făcut obiectul discuțiunei chiar în apel, fiindcă nimeni nu va putea susține că în aceste cazuri prevențiunea nu s'ar scădea obligator. Ori din moment ce dreptul la scăderea obligatorie poate naște în orice moment fără a urmări evoluțiunea pricinii, înseamnă că acest drept nu privește fondul pricinii și nu este subordonat nici examenului concomitent a instanțelor de fond, nici principiului celor două grade de jurisdicțiune.

III.—S'a mai obiectat iarăși că admiterea computării obligatorii a deținerii preventive pe cale de contestațiune conduce la un mare neajuns, de cari vor ști să profite tocmai infractorii cei mai perverși și anume: Infractorul care a stat un timp, mai îndelungat în prevențiune și care s'a supus obligațiunei de muncă, nu va pomeni nimic cu ocaziunea judecării fondului despre satisfacerea acestei obligațiuni și nu va cere să i se scază obligator durata prevențiunei, judecătorii ținând însă seamă de durata prevențiunei vor fi mai blajini și îi vor da o pedeapsă mai redusă de cât cea pe care ar fi meritat-o; ulterior condamnatul care a obținut acest tratament de favoare va veni pe cale de contestație să ceară computarea obligatorie a deținerii preventive, dovedind că a satisfăcut obligațiunea de muncă și astfel datorită acestei abilități va profita de o îndoită scădere, una prin bunăvoința ju-

decătorilor de la fond, alta prin admiterea contestației, încât pedeapsa ce se va executa, ciuntită de două ori, nu va mai corespunde de loc vinovăției.

Această observațiune cu aparențe de temeinicie este și ea profund greșită, fiindcă eventualitatea la care se referă nu poate avea loc de cât atunci când instanța care pronunță condamnatiunea ar ocaziona-o printr'o omisiune a sa, care ar însemna și o necunoaștere a legii.

În sistemul actualului cod penal dețineră preventivă nu se scădea din pedeapsă de cât în cazurile și limitele prevăzute de art. 32 alin. 2 și 3 c. pen., adică numai în ceiace privește timpul dintre judecata în primă instanță și judecarea apelului sau recursului și aceasta numai dacă condamnatul a avut câștig de cauză în căile de atac folosite sau dacă nu el a atacat hotărârea condamnatorie. Așa dar timpul petrecut în prevențiune înainte de judecarea în fond la prima instanță, conform codului penal, nu se scădea niciodată din pedeapsă.

Dar dacă codul penal nu a voit să țină în seamă această dețineră preventivă, în schimb în practică mai întotdeauna judecătorii, în special când dețineră preventivă durase prea mult, aveau în vedere timpul petrecut în prevenție și proporționau astfel pedeapsa în cât în *mod tacit* prevențiunea era în totul sau în parte scăzută. Zicem în *mod tacit* într'ucât despre această scădere nu se putea face vorbire în hotărârea condamnatorie, fiindcă nici un text de lege nu autoriza scăderea și nu recomanda judecătorilor să țină seamă de durata prevențiunei; cum însă judecătorii aveau dreptul incenzurabil de a proporționa pedeapsa și de a acorda circumstanțe ușurătoare fără a motiva existența lor, scăderea prevențiunei se opera tacit printr'o mai largă aplicațiune a art. 60 c. p., sau chiar fără această mascare atunci când scăzând prevenția pedeapsa ce se aplica rămânea încă superioară minimului fixat de lege.

Legea penitenciarelor și institutelor de prevențiune din 30 Iulie 1929 prin art. 41 schimbă însă sistemul actualului cod penal, statornicind că judecătorii au întotdeauna *facultatea* de a scădea din pedeapsa pe care o pronunță timpul petrecut în prevențiune și că această scădere devine *obligatorie* atunci când prevenitul s'a supus obligațiunii de muncă în timpul prevențiunei.

Față cu acest nou sistem eventualitatea unei scăderi *tacite* a deținerii preventive nu mai este posibilă, fiindcă legea în mod expres dă judecătorului facultatea de a scădea dețineră preventivă și deci dator este judecătorul care a făcut uz de această facultate să *arate* în hotărârea sa că a recurs la zisa facultate, așa după cum judecătorul care face uz de facultatea pe care legea i-o dă de a acorda circumstanțe ușurătoare este dator să arate în hotărârea sa că a acordat atari circumstanțe.

Așa dar în sistemul actual judecătorul care

voește să scază deținerea preventivă din pedeapsă trebuie să spună acest lucru în hotărârea sa, fiindcă conform acestui sistem *întâi se pronunță* pedeapsa și *apoi se scade* prevențiunea, iar nu cum se făcea în sistemul scăderii tacite, practicat anterior legii penitenciarelor, în care *întâi se făcea scăderea* și *apoi se pronunța pedeapsa*. Astăzi pedeapsa pronunțată trebuie să fie *pedeasă ce efectiv* judecata socotește că se cuvine faptului judecat, judecătorii având facultatea să hotărască dacă din această pedeapsă se va deduce sau nu prevențiunea atunci când prevenitul nu s'a supus obligațiunii de muncă; deducere care este dimpotrivă obligatorie atunci când el a satisfăcut această obligațiune. În sistemul anterior legii penitenciarelor, pedeapsa pronunțată nu era cea efectiv cuvenită faptului, ci o pedeapsă inferioară rezultată din scăderea tacită a deținerii preventive din pedeapsa pe care judecata socotea că s'ar fi cuvenit faptului judecat.

De pildă: un inculpat a comis un furt calificat pedepsibil cu 3 luni până la doi ani și a stat în prevenție 5 luni; în sistemul vechiu judecătorii dacă apreciau că inculpatul merită o pedeapsă de un an și dacă în indulgența lor socoteau că se cuvine să se scază prevențiunea, atunci scădeau tacit 5 luni dintr'un an și pronunțau o condamnățiune de 7 luni; în sistemul actual în aceleași condițiuni de apreciere judecătorii sunt datori să pronunțe o condamnățiune de 1 an adăugând în hotărâre că din această pedeapsă se va scădea prevențiunea de 5 luni, fiindcă art. 41 alin. 1, legea penit. spune categoric că judecătorii vor aprecia dacă durată prevențiunii urmează a fi socotită în durata pedepsei ceiace înseamnă că pedeapsa trebuie să fie pronunțată în toată durata ei și apoi se va menționa dacă se scade sau nu prevențiunea.

Din moment ce în sistemul legii actuale nu mai poate fi îngăduită o scădere tacită, legea îndatorând pe judecător să pronunțe pedeapsa efectiv stabilită din care liber este să decidă dacă pe baza facultății din art. 41 alin. 1 L. penit. înțelege să se scază sau nu prevențiunea, urmează că atunci când într'o hotărâre nu se spune nimic asupra computării deținerii preventive, înseamnă că judecata nu a voit să deducă deținerea preventivă, așa după cum atunci când într'o hotărâre nu se spune nimic despre circumstanțele atenuante înseamnă că aceste circumstanțe nu au fost acordate.

Iată pentru cari considerațiuni obiecțiunea de care ne ocupăm este absolut netemeinică, și deci e nejustificată temerea că un infractor abil ar putea beneficia de două scăderi, una datorită bunăvoinței judecătorilor de fond și alta prin invocarea pe cale de contestațiune a scăderii obligatorii.

E nejustificată această temere fiindcă eventualitatea unei a doua scăderi este exclusă prin însăși obligațiunea pe care judecătorii de fond o au de

a pronunța pedeapsa efectiv cuvenită și de a arăta în hotărârea lor dacă au făcut uz de facultatea pe care le-o conferă art. 41 alin. 1 din Legea penitenciarelor și deci dacă din pedeapsa efectiv cuvenită pe care au pronunțat-o, urmează să se scază deținerea preventivă. Față cu această obligațiune, două ipoteze sunt posibile în cazul unui prevenit care s'a supus obligațiunii de muncă, dar care nu a arătat acest lucru instanței de fond:

1) Instanța de fond, după ce a pronunțat pedeapsa cuvenită, a hotărât că din ea se va deduce deținerea preventivă, deducere despre care va trebui să facă vorbire în hotărârea sa, altfel orice scădere tacită este irelevantă, pedeapsa pronunțată fiind socotită ca cea efectiv cuvenită faptului. Față cu deducerea făcută de instanța de fond, pe baza facultății acordate de art. 41 alin. 1. L. penit., condamnatul nu va mai putea obține o a doua reducere pe cale de contestație, fiindcă instanța care va judeca contestația constatând că deținerea preventivă a fost scăzută, va respinge contestația ca lipsită de interes. Deci posibilitatea a două scăderi este exclusă.

2) Instanța de fond, după ce pronunță pedeapsa, cuvenită, adaugă că nu se scade deținerea preventivă, sau nu spune nimic despre aceasta (ceia ce echivalează cu refuzul de a deduce deținerea preventivă pe baza facultății conferită de art. 41 al. 1, L. penit., iar nu cu existența unei scăderi tacite a deținerii preventive, fiindcă, după cum am mai spus, judecătorii nu mai pot face atari scăderi tacite, iar dacă le fac, ele rămân irelevante). În acest caz, condamnatul care în timpul prevenției s'a supus obligațiunii de muncă, va putea cere pe cale de contestație să i se reducă timpul petrecut în stare de deținere preventivă, iar judecata constatând că instanța de fond nu a uzat de facultatea din art. 41 alin. 1, L. penit., va trebui să admită contestația și să dispună ea din pedeapsa pronunțată să se scază prevenția. Deci posibilitatea a două scăderi este iarăși exclusă.

Cum spuneam mai sus, eventualitatea unei îndoite scăderi nu se poate produce decât atunci când instanța de fond ar comite greșala ca în loc să pronunțe pedeapsa efectiv cuvenită și apoi să dispună scăderea prevențiunii, ar face o scădere tacită pronunțând deadreptul o pedeapsă redusă. Cum atari greșeli implică necunoașterea legii, le socotim ca foarte puțin probabile și deci și din acest punct de vedere temerea de care vorbeam e nejustificată.

IV. — În fine s'a mai obiectat că dacă s'ar admite scăderea obligatorie a prevențiunii pe cale de contestație s'ar nesocoti autoritatea lucrului judecat modificându-se dispozitivul unei hotărâri definitive fără ca hotărârea să fie retractată, ceia ce nu este admisibil de cât pentru erori materiale.

Și această ultimă obiecțiune este netemeinică, fiind sprijinită pe două erori, căci în mod eronat se aduce în discuțiune autoritatea lucrului judecat, după cum tot în mod eronat se vorbește de modificarea dispozitivului.

Nu poate fi lucru judecat acolo unde justiția nu a fost pusă să-și spună cuvântul și deci acolo unde ea nu și l-a spus, după cum nu poate fi vorba de modificare acolo unde nu se modifică nimic. Am arătat mai sus că față cu sistemul statornicit de art. 41 din legea penitenciarelor, judecătorii de fond nu mai pot face scăderi de prevențiune în mod tacit, deci judecătorul de fond e obligat în primul rând să pronunțe în dispozitivul hotărârei, pedeapsa ce efectiv se cuvine; în al doilea rând judecătorul dacă are de aface cu un prevenit, care nu s'a supus obligațiunei de muncă, va putea uzând de facultatea din art. 41 alin. 1 L. penit., să dispună să i se scadă din *durata pedepsei* timpul cât a stat în prevențiune și în acest caz *va arăta* acest lucru în dispozitivul hotărârei, iar dacă în dispozitiv nu se spune nimic înseamnă că nu a voit să scază prevențiunea și deci nu s'a făcut uz de facultatea de care vorbeam mai sus. Dispozitivul hotărârei cu privire la aceste două puncte: *fixarea duratei pedepsei și admiterea sau refuzarea computării facultative* a prevențiunei este definitiv, irevocabil și nesusceptibil de modificări, fiindcă aceste puncte au fost definitiv soluționate și deci au autoritate de lucru judecat.

Ce se întâmplă cu preveniții cari s'au supus obligațiunei de muncă? Scăderea prevențiunei pentru aceștia nu mai depinde de bunavoința judecătorilor de fond și deci de judecata lor, ci ea este impusă și ordonată de lege. Art. 41 alin. 2 leg. penit. nu mai spune ca alin. 1 din acel text că instanțele judecătorești *vor aprecia* asupra scăderii, ci spune: în caz că deținutul a consimțit să muncească prevențiunea *va fi socotită obligator în pedeapsă*. Deci când este vorba de un prevenit care s'a supus obligațiunei de muncă, scăderea prevențiunei nu mai formează obiectul unei judecăți a instanței de fond și nu are nevoie de o acordare expresă prin dispozitivul hotărârei condamnatorii fiindcă este implicit prin voința legii cuprinsă în orice dispozitiv. Ceiace sunt chemați judecătorii să examineze în acest caz este dacă prevenitul s'a supus obligațiunei de muncă, așa după cum în caz de cumul de infracțiuni pentru a se contopi pedepsele judecătorii sunt chemați să constate dacă sunt satisfăcute cerințele art. 40 cod. pen. Ori cum se poate vorbi de lucru judecat atunci când instanța care a pronunțat condamnarea nu a fost pusă în situațiunea de a decide dacă prevenitul a satisfăcut sau nu obligațiunea din art. 41 alin. 2 L. penit.? Și dacă asupra acestui punct nu există judecată, apoi nu există lucru judecat și nici nu se poate vorbi de

violarea lucrului judecat. Deci când se cere pe cale de contestație să se constate sub forma unui incident de execuțiune că condamnatul satisface cerințele art. 41 alin. 2 L. penit. de orice se poate vorbi, numai de lucru judecat nu, așa după cum nici celui care cere contopirea de pedepse nu i se poate opune lucru judecat pe motiv că nu a cerut contopirea odată cu judecarea fondului.

Instanța de contestație examinând dacă condamnatul satisface cerințele art. 41 alin. 2 L. penit. și declarând că este locul să se aplice dispozițiunile acestui text, nu modifică cu nimic dispozitivul hotărârii nici în substanța lui, nici în urmările sale, fiindcă nu se schimbă nici durata pedepsei care rămâne așa cum au pronunțat-o judecătorii, nici calculul și modul cum se va socoti această pedeapsă, cari rămân așa cum au fost dela început, adică așa cum le fixează legea. Ori acest calcul și mod de socotire sunt implicit coprinse în orice dispozitiv, fiind că ele decurg din lege și nu se poate concepe din acest punct de vedere un dispozitiv care să nu le cuprindă implicit. Legea spune de pildă în art. 32 c. p. că prevențiunea dintre prima instanță și instanțele superioare se scade când inculpatul a avut câștig de cauză sau când n'a uzat de căile de atac, legea spune în art. 33 c. p. că ziua în care începe și ziua în care sfârșește pedeapsa se socotesc ca zile pline, legea spune în art. 40 că pedepsele se contopescu în caz de cumul de infracțiuni, legea spune în art. 596-8 pr. pen. că pedepsele se prescriu după un timp de, și așa m. d. nicăeri însă nu vom găsi nu dispozitiv de hotărâre care să însire toate aceste criterii de calcul și de aplicarea pedepselor, fiindcă aceste norme decurgând imperativ din lege sunt implicit coprinse în orice dispozitiv. Acelaș lucru cu scăderea obligatorie din art. 41 alin. 2 L. penit. Deci, așa după cum nu se modifică dispozitivul hotărârei condamnatoare atunci când pe cale de contestație, sau mai corect pe cale de incident de execuțiune, se cere să se constate și instanța constată că organele de executare au nesocotit dispozițiunile din art. 32 sau 33 c. p., sau că e locul ca mai multe pedepse să fie contopite sau că pedeapsa nu mai poate fi executată fiind prescrisă, tot așa nu se modifică dispozitivul hotărârei condamnatorii atunci când se cere și se constată pe cale de contestație că trebuie să se opereze contopirea obligatorie din art. 41 alin. 2 L. penit.

De ce unui condamnat care are două condamnări, una de pildă de 2 ani și alta de 6 luni și care cere pe baza art. 40 c. p. contopirea pe cale de incident de execuțiune, nu i se spuse: „nu se poate, e lucru judecat, noi nu putem modifica dispozitivul condamnățiunei de 6 luni contopind'o cu condamnățiunea de doi ani și să te dispensăm de executarea acestor șase luni”? Dimpotrivă față cu imperativul art. 40 c. p. contopirea se admite totdeauna dacă se constată că e locul să fie admisă și

condemnațiunea contopită nu se mai execută. Și atunci de ce condamnatului care vine și invoacă tot pe cale de incident de execuțiune un text de lege tot atât de imperativ ca și art. 40 c. p. i se spune că e lucru judecat și că se modifică dispozitivul?! Poate fiindcă în caz de contopire condamnatul scapă complet de una din pedepse, pe când în cazul computării nu obține decât o scădere! Dacă e așa atunci dreptul a divorțat de logică! Iată un lucru pe care nu-l credem, ci credem mai curând că trebuie să socotim obiecțiunea pe care o criticăm ca certată cu biata logică.

Acestea sunt obiecțiunile la cari țineam să răspundem, pentru a evidenția că soluțiunea pe care am susținut-o cu privire la admisibilitatea computării obligatorii a deținerii preventive pe cale de contestație este și conformă cu principiile care guvernează materia și corespunzătoare nevoilor unei bune administrațiuni a justiției penale.

Pentru aceleași considerațiuni socotim ca exactă și temeinic motivată opiniunea majorității în hotărârea pe care o adnotăm aci.

Desigur, ar fi de dorit ca ocaziunea contestațiilor privind computarea deținerii preventive, să fie cât mai mult evitată. Pentru aceasta Parchetele ar putea lua dispozițiunea, de acord cu organele penitenciare, ca oridecâteori acestea trimit un prevenit la judecată, să înainteze instanțelor de fond prin garda însoțitoare și atestatul respectiv, prin care să se arate dacă acel prevenit s'a supus sau nu obligațiunei de muncă.

VINTILA DONGOROZ.

RECENZII

N. GEORGEAN, *Scrieri juridice*, Vol. III, 464 pag.

Harnicul și eruditul magistrat strânge într'un al treilea volum adnotările de hotărâri din diferite reviste juridice.

Se analizează astfel cu referințe complete la doctrină și jurisprudență: abuzul de drept (restricțiuni ale dreptului de proprietate), dota (clauza de întrebuințare și reîntrebuințare), imobilele pin destinațiune, interdicția (cerere, cauze și efecte), legitimarea și recunoașterea copiilor naturali și unele chestiuni în legătură cu actele minorilor și reprezentanților săi legali.

Scurta, dar rodnică trecere a autorului pe la conducerea secțiunii I comerciale a Trib. Ilfov i-a dat prilejul să aprofundeze câteva chestiuni de drept falimentar (dovedirea calității de comerciant, dacă poate fi declarat decedat pentru datorii necomerciale, dacă poate fi declarat un comerciant care are o singură datorie, chestiunea bunei credințe la refuzul de plată, mijloacele de constatare, a încetării plăților, cine poate face apel contra sentinței de declarare, efectul devolutiv al apelului în raport cu achitarea creditorilor după declarare, dacă sentința de declarare a comerciantului defunct trebuie pronunțată în cursul anului dela încetarea din viață și care este tribunalul competent a declara pe falitul decedat).

Un index pe spețe, articole de lege și alfabetice pe materii, ușurează cercetările ulterioare, căci la prima lectură volumul se recitește cu plăcere și folos chiar de cei cari au

urmărit aceste adnotări la prima apariție în revistele de drept.

Concise și complete, monografiile d-lui Georgean vor forma cu timpul un adevărat repertoriu juridic.

Iar dacă coroborăm aceste monografii cu editarea codului civil adnotat, suntem îndreptățiji să cerem — și să așteptăm — neobositului Consilier al Curții de Apel acel *dicționar juridic românesc*, a cărui necesitate devine din zi în zi mai imperioasă.

A. V.

ESENȚA ȘI REALITATEA FRAUDEI LA LEGE, de *Ovidiu A. Sachelarie*, Doctor în drept, licențiat în filosofie București, 1930. Tip. „Universul”, 147 pag.

Tânărul, dar savantul magistrat din Trib. Ilfov, a avut curajul, pe care vârsta și pregătirea sa juridică îl explică deopotrivă, de a încerca o definiție a „fraudei la lege”.

Lucrarea extrem de dificilă, care excede domeniul dreptului și cere sprijin sociologiei, eticei și psihologiei și care totuși trebuie să aibă de țel final un rezultat practic util profesioniștilor.

Pregătită cu o meticuloasă lectură a tot ce s'a scris în legătură cu subiectul și constând într'o minuțioasă analiză a lui, lucrarea d-lui Sachelarie trebuie să redă într'o formă clară și concisă gândiri juridice de o logică strânsă și robustă.

Autorul analizează mai întâi ideea de lege și pe cea de fraudă spre a ajunge la o precizare a noțiunii de fraudă la lege. Pentru a ajunge la acest scop, d-sa începe prin a studia deosebiri între fraudă la lege și alte noțiuni înrudite, precum fraudă *contra terților*, *dolul*, *simulațiunea și abuzul de drept*.

Odată precizate înțelesul și sfera „fraudei la lege”, autorul se preocupă de fundamentul *legal* al acestei noțiuni și de *sanctiunea* ei, arătând căile legale pentru represiunea fraudei la lege în domeniul fiscal și penal, precum și în dreptul privat intern și internațional.

Autorul ajunge astfel după o analiză a doctrinei și o critică a jurisprudenței, la următoarea definiție:

„Frauda la lege e derogarea cu rea credință dela lege, ce urmează a fi sancționată în chip invariabil prin anularea de către justiție a actului culpabil și în cazuri diferite mai grave, printr'un adaos de sancțiuni, derogare săvârșită în scopul unor avantajii sau privilegiu, pe care o persoană tinde să le realizeze în falsă situație în care se înfățișează, mascată de aparențe și deci în chip ilicit”.

Și constatând frecvența fraudei la lege și necesitatea represiunii ei, conchide:

„Liber oricine să încerce mijloace de eludare, să știe însă că dacă un revers al medaliei e fraudă, celălalt este sancțiunea”.

A. V.

S'a pus sub presă și va apare în Editura „Curierului Judiciar” la finele Ianuarie 1931, LEGEA TIMBRULUI și a impozitului pe acte și fapte juridice din 1 Mai 1927, cu toate modificările la zi. Adnotată cu Deciziile Comisiunii Centrale, Jurisprudență română și streină, precum și comentarii de doctrină, de A. B. PLOPUL, avocat.

Rugăm pe d-nii abonați din provincie a nu aștepta alte invitațiuni, cari sunt costisitoare, sau sosirea în localitate a încasatorilor, și a binevoi să trimită achitarea abonamentului prin mandat poștal, direct la Administrația „Curierul Judiciar”, București, Artei 5, notând pe cotorul mandatului, pentru abonamentul datorat, partida No...